

Ἐθαυμάσαμεν τὰ ἔργα τῶν μυρμηκῶν, τὰς φροντίδας ἃς καταβάλλουσιν ὑπὲρ τῶν σκώληκων καὶ τῶν νυμφῶν, τὴν σύμπνοιαν, τὸν ζῆλον, τὴν ὑπομονήν, τὴν νοημοσύνην αὐτῶν, μὴ λησμονώμεν ὅμως καὶ τὰ ἐλαττώματά των. Οἱ μύρμηκες γίνονται ληστοὶ ἐσάκις δύνανται νὰ ὠφελήσωσι τὰ ὕλικά αὐτῶν συμφέροντα. Δύο φωλεαὶ μούρων μυρμηκῶν ἔκειντο πλησίον· τῆς μιᾶς ὁ πληθυσμὸς ἦτο σημαντικὸς, τῆς ἄλλης ἀπεναντίας ἀσθενέστατος. Οἱ ἰσχυρότεροι συνῆπτον καθ' ἑκάστην μάχας πρὸς τοὺς ἀσθενεστέρους, ὧν αἱ ἀποθίκαι ἦσαν πλήρεις καὶ ἐξησθένουν οὕτω διὰ συχνῶν ἐπιθέσεων τὴν κοιότητα, ἧς ἐπεθύμουν τὰ πλούτη, ἅμα δὲ ἐνόμισαν ὅτι δὲν ἠδύναντο ν' ἀπαντήσωσι μεγάλην ἀντίστασιν, εἰσέβαλον ἐξ ἐφόδου εἰς τὴν μυρμηκίαν καὶ τὴν ἐλεηλάτησαν. Οἱ τοιοῦτοι πόλεμοι διαρκοῦσιν ἐνίοτε ἐξ ἑβδομάδας. Πολλὰκι οἱ ληστευθέντες μύρμηκες ἀγωνίζονται ὅπως ἐπανακτήσωσι τὰ ἀπολεσθέντα.

Φάλαγγ μύρμηκων ἐβάδιζεν ὡς νὰ ἐπορευέτο πρὸς θερισμὸν. Αἶφνης ἀπαντᾷ ἄλλους μύρμηκας φέροντας καρπὸν, εὐθύς δὲ ἐπιτίθενται καὶ ἀρπάζουσιν αὐτόν. Εἰς τὰς μάχας, οἱ μύρμηκες προσπαθοῦσι νὰ λάβωσι τοὺς ἀντιπάλους των ἀπὸ τῶν κερατίων, ὥστε οἱ φέροντες φορτίον δυσκόλως ἀμύνονται.

Πραϊουμένης τῆς συγκομιδῆς πᾶσα ἐχθροπραξία παύει, ἐπερχομένης δὲ τῆς εἰρήνης, οἱ κοινοῦτητες αἱ ὑπὸ τοῦ πολέμου πτωχυνθεῖσαι, ἐπανορθοῦσι τὰς ζυμίας· ἄλλαι ἐξηφανίσθησαν ἐντελῶς, αἱ δὲ φωλεαὶ αὐτῶν ἔμειναν κεναί.

Εἰς τὰ προσήλια μέρη πληθουσιν οἱ σαῦροι, οἱ ὁποῖοι ἀγαπῶσι ὑπερβολικῶς τοὺς ἄρρηνες καὶ θήλεις μύρμηκας, δὲν ἐγγιζοῦσιν ὅμως τοὺς οὐδετέρους. Τούτους ὑπερασπίζει ἴσως βαρεῖά τις ὁσμὴ ἢ ἀτμὸς μυρμηκικοῦ ὀξέος, ὃν ἐκτοξεύουσιν ὅπως ἀπομακρύνωσι τὸν ἐχθρόν. Καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ ἄρρηνες καὶ οἱ θήλειες ἀφίπτανται τῆς μυρμηκιάς, οἱ σαῦροι καιροφυλακτοῦσιν, ἀλλ' οἱ ἐργάται ἐπαγρυπνοῦσι περιστοιχιζόντες, ὡς ἀληθεῖς σωματοφύλακες, τὰ πτερωτὰ ἄτομα μέχρῃς οὐ δύνηθῶσι νὰ πετάξωσι.

Καίτοι ἐν ἐλευθερίᾳ μόνον τὰ ὄντα ἀναπτύσσουσιν ὅλην αὐτῶν τὴν νοημοσύνην, ὁ παρατηρητὴς πρέπει νὰ μελετήσῃ αὐτὰ καὶ αἰχμάλωτα ὅπως ἐνοήσῃ καλλίτερον τὰ ἦθη καὶ τὰς ιδιότητας αὐτῶν. Ὁ Moggridge θελήσας νὰ παρατηρήσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τοὺς θεριστὰς μύρμηκας, ἔθεσε δύο φωλεὰς ἐντὸς ὑαλίνων κλωβίων ἐχόντων διάστρωσιν χώματος καὶ ἐφόδιον τροφίμων. Ἐν τῇ μιᾷ φωλεᾷ, οὐδεμία ὑπῆρχε γόνιμος θήλεια οὐδὲ σκώληκες, οἱ δὲ μύρμηκες ἐφαίνοντο δυστυχεῖς καὶ προσεπάθουν νὰ φύγωσιν, ἀπέθνησκον δὲ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀφθονίας. Πάντη διάφορος ἦτο ἡ ὄψις τῆς ἐτέρας φωλεᾶς, ἐν ἣ ὑπῆρχε μία βασίλισσα καὶ πολυάριθμοι

σκώληκες. Μετὰ θαυμασίας δραστηριότητος οἱ ἐργάται ἤρχισαν νὰ ὀρύσσωσι στοὰς ἐν τῷ χώματι. Ἐντὸς ἐξ ὥρων ἤνοιξαν ὀκτώ ὀπάς, τὴν δὲ πρῶταν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας ἢ ἔκτασις τῶν ὀρυγμάτων ἦτο μεγίστη· οἱ ἐργάται εἶχον ἐργασθῆ δι' ὅλης τῆς νυκτός. Ἀποῦ ἐτελείωσαν τὴν κυριωτέραν ἐργασίαν, διήγαγον πολλὰς ἡμέρας χρίοντες τοὺς τοίχους καὶ διευθετοῦντες τὰ δωμάτια τὰ διὰ τοὺς σκώληκας ὠρισμένα καὶ στερεοῦντες τοὺς τοίχους τῶν ἀποθηκῶν. Αἱ ὀπαὶ ἐκλείσθησαν κατ' ὀλίγον καὶ ἔμεινε μόνον μία. Τοὺς παρατεθέντας σπόρους συνέλεξαν οἱ μύρμηκες ὡς συνήθως καὶ ἀπεθήκευσαν ἐν τοῖς ὑπογείοις. Τότε εἶδεν ὁ Moggridge πῶς κόπτουσιν οἱ μύρμηκες τὰς ἐν τῇ μυρμηκίᾳ τυχόν εὐρισκομένας ρίζας. Δύο μύρμηκες συμπράττουσιν, ὁ εἰς ἕλκει τὸ ἄκρον τῆς ρίζης, ὁ ἕτερος τρώγει τὰς ἴνας ἕως οὐ ἐκκοπῆ ἐντελῶς ἡ ρίζα. Ἐξὼ τῆς φωλεᾶς ἐπεσωρεύθησαν ὡς πάντοτε οἱ φλοιοὶ τῶν σπόρων, τὰ τεμάχια τῶν ριζῶν καὶ ἐν γένει πάντα τὰ συντρίμματα.

Ἐν τῷ ὑαλίῳ κλωβίῳ εἶχε τεθῆ ἄγγειον πλήρες ὕδατος, πολλάκις δὲ οἱ μύρμηκες ἔρριπτον ἐν αὐτῷ τοὺς νοσοῦντας ἢ τοὺς ἀποθνήσκοντας, τοῦτο δὲ ἄρα γε ἵνα ἀπαλλαγῶσι ταχύτερον ὄντων ἀχρήστων ἢ ἵνα θεραπεύσωσιν αὐτά; Δύσκολον ν' ἀποφανθῆ τις. Ὅπωςδὴποτε οἱ ἄρρῶστοι ἐξωγοῦντο ἐνίοτε ὑπὸ τοῦ λουτροῦ καὶ θερμαινόμενοι εἰς τὸν ἥλιον ἀνέκτων τὴν προτέραν ῥώμην. Τὴν ἐσπέραν οἱ μύρμηκες ἐλκυόμενοι ὑπὸ τοῦ φωτός τοῦ λύχου, ἐξήρχοντο τῆς φωλεᾶς των, τότε δὲ ὁ παρατηρητὴς παρεύρισκετο εἰς τὸ δεῖπνον αὐτῶν. Ἐν γένει πολλοὶ ὁμοῦ μύρμηκες τρώγουσιν ἕνα σπόρον εἰσάγοντες εἰς τὸ στόμα διὰ τῶν κερατίων μόρια θρεπτικῆς ὕλης, τὴν ὁποῖαν ἀποσπῶσι διὰ τῶν σιαγόνων.

*Ἐπειὰ τὸ τέλος.

EMILE BLANCHARD.

Ἡ ἐπομένη διήγησις, ἣν ἐρανίζομεθα ἐκ τοῦ «Ἐτικῶ Ἡμερολογίου τοῦ ἔτους 1879», ἀπεσπάσθη ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ βίου καθηγητοῦ Βλαδιμήρου Δαβίδοβ «Ὀδοιπορικαὶ σημειώσεις γραφεῖσαι κατὰ τὴν ἐν ταῖς Ἰουνοῖς νήσοις, τῇ Ἑλλάδι, Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ Τουρκίᾳ κατὰ τὸ 1835 διαμονῆ μου». Ἡ μετάφρασις ἐγένετο ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Α. Παλαιολόγου. Σ. τ. Δ.

ΑΙ ΛΟΗΝΑΙ ΠΡΟ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ ΕΤΩΝ¹

...Εὐρισκόμεθα ἡδῆ ἐν τῇ Ὀδῷ Ἐρμού¹ παρὰ τῇ θύρᾳ τοῦ βαυαρικοῦ καφενεῖου,² ὃ ἐστὶν ἐν μέσαις Ἀθήναις! Ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν εὐρέθη οἰκημα ἐν τῇ Ὀδῷ Ἐρμού, ἐνθα μόλις δέκα, ἂν μὴ σφάλω, οἰκίαι ὑπάρχουσι, διὰ τοῦτο ἐξηκολουθήσαμεν ὀδεύοντες, καὶ μετ' οὐ πολὺ εὐρέθημεν ἐν μέσῳ πτωχῶν οἰκῶν ἐκτισμένων ἀναμιζῆ ἐκ λίθων καὶ πηλοῦ, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ τὸ

1 Οἱ ἐν τῷ κειμένῳ ἀριθμοὶ παραπέμπουσιν εἰς τὰς ἐν τέλει τοῦ ἄρθρου σημειώσεις τοῦ ἐκδότου τοῦ «Ἐτικῶ Ἡμερολογίου.»

οἰκῆμά μου, ἐν ᾧ κατεκλείσθην ὅπως ἀναπαυθῶ μετὰ μακρὰν καὶ ἐπίπονον ὄδοιπορίαν.

Ἴδού ἤδη εὐρίσκουμαι ἐν Ἀθήναις θαυμάζων τὰ ἐνδοξα μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος καὶ τὴν ἔνδειαν τῆς συγχρόνου πόλεως. Μείζονα ἀντίθεσιν οὐδαμῶς δύναται τις ν' ἀπαντήσῃ. Τὸ πλεῖστον μέρος τῆς νέας πόλεως σύγκειται ἐκ κακῶς ἐκτισμένων οἰκιῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων οὔτε λεωφόροι ὑπάρχουσιν ἔτι, οὔτε φανοί, οὔτε ἀμαξαί, ἐν ἐνὶ λόγῳ οὐδὲν δυνάμενον νά σ' ἐνθυμίση ὅτι ζῆς ἐν πρωτεύουσῃ καὶ τοῦλάχιστον ἐν ἀπλῇ Εὐρωπαϊκῇ πόλει. Εὐρομεν ὅμως λευκὸν ἄρτον, ἀρκούντως καλὸν οἶκον, κλίνην κλπ., πάντα δὲ ταῦτα μετὰ τὰς πολυχρονίους ἡμῶν στερήσεις ἀνέμνησαν ἡμᾶς τὴν Εὐρώπην. Ἡ κοινωνία ἐπίσης μόνον ἐξ Εὐρωπαίων σύγκειται, ὑπάρχει δὲ καὶ ἐθνικῆ, οὕτως εἰπεῖν, ἀλλὰ περὶ αὐτῆς θέλομεν ὁμιλήσει ἀκολούθως. Νῦν δὲ ἐπανέρχουμαι εἰς τὰς τῆς πρώτης ἡμέρας ἐν Ἀθήναις διαμονῆς μου. Ἐνεφανίσθημεν ἐγὼ τε καὶ οἱ συνοδοιπόροι μου τῷ ἡμετέρῳ πρεσβευτῇ³ μεθ' οὗ συναπεφασίσαμεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν ἐν πρώτοις τὸν ἀρχαιολόγον Πιττάκην, ὅπως ὀδηγούμενοι ὑπ' αὐτοῦ ἴδωμεν ἀπάσας τὰς ἀρχαιότητας. Ἐχόντες ἐξ εὐωνύμου τὴν μεγαλοπρεπῆ Ἀκρόπολιν διήλθομεν σειρὰν χθαμαλῶν οἰκιῶν καὶ ἀφικόμεθα εἰς τὴν Ἀγοράν. Νῦν ὡς καὶ τὸ πάλαι ἡ θέσις αὕτη ἀποτελεῖ τὴν ἐμπορικωτάτην θέσιν τῆς πόλεως. Ἐνταῦθα πωλοῦνται κυρίως τὰ ἐδώδιμα. Ἀποτελεῖται δὲ ἐκ στενωποῦ ἐχούσης ἐκατέρωθεν χθαμαλοῦς οἰκίσκου μετὰ πολλῶν καταστημάτων καὶ κεκαλυμμένης διὰ παντίου ἀποτρέποντος τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, καὶ ἀγούσης μέχρι τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῆς πόλεως, ἔνθα οἱ Βαυαροὶ ἀρχίζουσι ν' ἀνεγείρῳσιν οἰκίας ἰδιορρύθμους πάντῃ δὲ ἀκαταλλήλους τῷ ἐνταῦθα θερμῷ κλίματι. Μετὰ μεγίστης εὐχαριστήσεως ἐγνωρίσθην μετὰ τοῦ Πιττάκη, οὗτινος ἡ ἠπία καὶ ἀφελῆ συμπεριφορὰ εὐθύς ἀπὸ τῆς πρώτης μετ' αὐτοῦ συναντήσεως γενεᾶ τὴν πρὸς αὐτὸν συμπάθειαν καὶ ἀγάπην. Εἶναι ἔνθερμος ζῆλωτῆς τῆς δόξης τῆς πατρίδας αὐτοῦ χώρας. Ὅτε αὕτη διετέλει ὑπὸ τὸν Ὀθωμανικὸν ζυγὸν ἢ ὅτε κατεστρέφετο ἐπὶ τοῦ Ἀγῶνος, ὁ Πιττάκης κηδόμενος τῶν ἀρχαίων μνημείων διέσωζεν αὐτὰ καὶ ἀντέγραφε τὰς ἀνακαλυπτομένας ἐπιγραφάς. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἶναι γνωστὸν πᾶσι τοῖς φιλαρχαίοις. Ὁ οἶκος αὐτοῦ εἶναι ἀντάξιον ἐνδιαίτημα ἀρχαιολόγου. Ἄπασα ἡ αὐτῆ γέμει ὥραιαν τεμαχίαν γλυπτικῆς ἀρχιτεκτονικῆς μετὰ ἐπιγραφῶν ἀποκειμένων πολλῶ καταλληλότερον καὶ αὐτῆς τῆς οἰκογενείας του, ἥτις ἄπασα διαμείνει ἐν μικρῷ δωματίῳ παραχωροῦσα τὰ πρωτεῖα εἰς τὰ ἀψυχα λείψανα τῆς προγονικῆς εὐκλείας. Ἐδειξε ἡμῖν σύγγραμμα ὅπερ τότε συνέγραψε, Περιγραφὴν τῆς θέσεως καὶ τῶν ἀρχαιοτήτων τῶν

Ἀθηνῶν⁴ μετὰ παραθέσεως καὶ ἐπεξηγήσεως τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθεισῶν ἐπιγραφῶν. Ὁφείλομεν νὰ σεβώμεθα τὸν ζῆλον τοῦτον πρὸς τὴν διάσωσιν τῶν μνημείων ἐξ ὧν πολλά εἰσιν τοσοῦτον κολοβά καὶ ἐλλιπῆ ὥστε οὐδ' αὐτὸς ὁ ἀρχαιοδίφης δύναται νὰ ἐξαγάγῃ ἔννοιαν τινα. Ὁ Πιττάκης ἔλαβε παρὰ τῆς ἐν Ἑλλάδι Βαυαρικῆς Κυβερνήσεως θέσιν ὄλως ἀνάρμοστον εἰς ἄνδρα ἀρχαιολόγον, ἥτοι διωρίσθη ὑπάλληλος ἐπὶ τῆς ἐγγραφῆς τῶν εἰσπραττομένων τελωνιακῶν δασμῶν τῶν τε εἰσαγομένων καὶ τῶν ἐξαγομένων ἐμπορευμάτων! Προθύμως ἐδέξατο τὴν αἴτησιν ἡμῶν καὶ μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. Κατελθόντες τῆς Ἀκροπόλεως εἰσῆλθομεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον *Albergo Nuovo*,⁵ ἔνθα ἐγευματίσαμεν. Ἐπιστρέφοντες ἤδη περὶ λύχνων ἀφᾶς εἰς τὴν οἰκίαν ἡμῶν, εἶδομεν μακρόθεν τὰ φωτοβολοῦντα παράθυρα τῆς οἰκίας τοῦ ἡμετέρου πρεσβυτοῦ. Κυρίαί, διπλωμάται καὶ στρατιωτικοὶ ἐν μεγάλῃ στολῇ ἐπορεύοντο ἐκεῖ πεζοί, πηδῶντες ἀπὸ λίθου εἰς λίθον καὶ φέροντες ἕκαστος ἀνὰ χειρὸς φανάριον ἵνα μὴ καταπέσωσιν εἰς τοὺς ἀναριθμητοὺς λάκκους ἔνθα κατασκευάζουσιν ἄσθεστον, καὶ οἵτινες παρακωλύουσι καὶ τὴν κυκλοφορίαν τῶν ἀμαξῶν.

Δὲν ἐκπλήσσει δὲ ἡμᾶς μόνον ἡ ἔνδεια τῆς πόλεως· λίαν παράδοξος εἶναι καὶ ἡ πλήρης τοῦ γυναικείου φύλου ἔλλειψις ἐξ ὧν οὐδεμίαν ἐνταῦθα ἀπαντᾷ τις, ὡσαύτως δὲ τὴν πλήρη ἐπικράτησιν τῶν ξένων πάσης ἐθνικότητος ἀπέναντι τῶν ἐγχωρίων ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν πρωτεύουσῃ.

Καθ' ὃδὸν ἀπαντᾷ τις εὐπρεπῶς πως ἐνδεδυμένους μόνον ἰταλοῦς τινας καταστηματαργας, βαυαροὺς στρατιώτας, ὑπάλληλους τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὰ μέλη τοῦ διπλωματικοῦ σώματος. Μόνον παρὰ τὰ καφενεῖα δύναται τις ν' ἀπαντήσῃ πρὸς τὴν ἐσπέραν Ἑλληνας φοροῦντας πλουσίας ἐθνικᾶς στολᾶς, οἵτινες κατὰ τὸ φαινόμενον μένοντες ἀργοὶ κάθηνται καπνίζοντες καὶ συνομιλοῦντες βεβαίως περὶ τῶν χρόνων ἐκείνων ὅτε τὰ ξίφη αὐτῶν δὲν ἐσκωρίαζον ἐν ταῖς θήκαις καὶ ὁ ταραχώδης βίος ἦτο ὠφέλειμος εἰς τὴν πατρίαν αὐτῶν γῆν.

Ἀλλὰ πλὴν ὅμως τῶν *παλιηκαρίων* τούτων τῶν τοσοῦτον πολυτίμων εἰς τὸ ἔθνος, νῦν δὲ ὄλως λησμονηθέντων, πιθανὸν δὲ καὶ βλαβερῶν θεωρουμένων ἕνεκα τῆς ἀρχαιοπαραδότου αὐτῶν ἕξεως πρὸς τὸν ἐλευθέρου βίον καὶ τὸν πόλεμον, πλὴν τούτων, ἐπαναλαμβάνω, μόνον χειρῶνακτὰς τινας ἐργάτας καὶ ἐπαίτας βλέπομεν φοροῦντας τὴν ἐθνικὴν στολήν. Ἡμέραν τινα διερχόμενος παρὰ τὰ πανδοχεῖα εἶδον ἐξεληθόντα ἐκεῖθεν ἐν καταστάσει μέθης στρατιωτὴν Βαυαρὸν καὶ δρομέως τρέχοντα ὅπως φθάσῃ τοὺς ὀλίγον ἀπώτερον ἰσταμένους συναδέλφους αὐτοῦ. Ἐκ τῶν Ἑλλήνων τινές, κατὰ τὸ φαινόμενον οἱ κύριοι τοῦ πανδοχείου, ἤρξαντο καταδιώκοντες

αὐτὸν καὶ μετ' ὀργῆς κραυγάζοντες ν' ἀποτίσῃ πρὸς αὐτοὺς τὰ ὀφειλόμενα. Τὸ γεγονός τοῦτο καὶ τοὶ ἀσήμενον δὲν εἰκονίζει τὴν σύγχρονον κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος; Δὲν καταδεικνύει πόσας ἀδικίας πάσχει ἢ τε ἀνωτέρα καὶ ἡ κατώτερα τάξις τῆς ἐν αὐτῇ κοινωνίας; Τὸ στρατόπεδον τοῦ Βαυαρικοῦ στρατοῦ, μισθοδοτούμενον ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθους, εὐρίσκεται παρ' αὐτῇ τῇ πόλει. Σκοπὸς δὲ τοῦ στρατοῦ τούτου εἶναι ἡ προστασία τοῦ βασιλέως ἐκ τῶν κακοβούλων Ἑλλήνων. Ἀντὶ δὲ τῶν ξυλίων τειχῶν τοῦ Θεμισοκλέους, ἐν τῷ λιμένι τοῦ Πειραιῶς σταθμεύουσι δύο ναυτικαὶ μοῖραι Γαλλικὴ καὶ Αὐστριακὴ. Οἱ ἀνώτεροι καὶ κατώτεροι ὑπάλληλοι ἅπαντες σχεδὸν εἶναι ξένοι. Ἐνταῦθα ἤδη ὑφίσταται **Kriegsministerium** ὃ **Finanzministerium**, ἅτινα ἀποστέλλουσι τοὺς μὲν Βαυαροὺς στρατιώτας κατὰ τῶν Μανιατῶν, τὰ δὲ χρήματα εἰς τὴν Βαυαρίαν ὑπονοοῦσιν τὰς αἰθούσας ἐν αἷς ἀθροίζονται αἱ ἀνώτεραι τάξεις, ὅπερ εἶναι ἐναργῆς ἀπόδειξις τῆς ταπεινότητος τῶν κατοίκων καὶ τῆς ὑπεροχῆς τῶν ξένων. Ἡ στρατιὰ τῶν διπλωματῶν προσθέτει εἰς τοὺς τελευταίους τὰς λεγεῶνας αὐτῆς, ὅπερ συντείνει ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν ἀπόσθεσιν τῆς γλώσσης καὶ τῶν ἔθιμων τῶν Ἑλλήνων. Ἀναλόγως τῆς ὀλιγοχρονίου διατριβῆς μου παρὰ τῇ ἐγγύρῳ κοινωνίᾳ ἐξήγαγον τὴν πεποίθησιν ὅτι εἶναι λίαν ὀχληρὸν νὰ διαμείνῃ τις ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, κυρίως δὲ εἰς ἐκείνους οἵτινες ἔχουσιν ἀπέχθειαν πρὸς τὰς ἀδιοργανίας, ἐκτιμῶσι δὲ τὴν περὶ αὐτοῦ ἀγαθὴν ὑπόληψιν.

Ἔσχον τὴν τιμὴν τῇ παρελθούσῃ τετάρτῃ νὰ ἐπισκεφθῶ τὸν καγκελλάριον τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους κόμιτα Ἀρμανσπέργην, καὶ ἄπασαν τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ. Τρεῖς χαριτόβρυτοι θυγατέρες, ὧν ἡ μία ἡραθωνισμένη τὸν ἀπόγονον τοῦ ἐνδόξου οἴκου τοῦ Κατακουζηνοῦ, στολίζουσι τὸν οἶκόν του. Μετὰ παρέλευσιν δύο ἡμερῶν προσεκλήθην εἰς τὰ Ἀνάκτορα εἰσαχθεὶς ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου πρεσβευτοῦ, ὅστις καὶ με συνέστησε τῇ Α. Μεγαλειότητι τῷ βασιλεῖ Ὁθωνι. Ἡ πιότατη καὶ χαριέσσα ἔκφρασις εἶναι τὸ διακριτικὸν γνῶρισμα τοῦ προσώπου τοῦ νέου τούτου μονάρχου. Τὸ ἀνάστημα λίαν ὑψηλὸς καὶ κομψὸς ἐφόρει κυανῆν ἑλληνικὴν στολήν, ὑπεδέχθη δὲ ἡμᾶς ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ θρόνου. Ἀγαπώμενος θερμῶς ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ ἀπάσης τῆς οἰκογενείας, αἴφνης ἠναγκάσθη νὰ καταλίπῃ αὐτὴν καὶ μετοικίσῃ εἰς χώραν ξένην ὅπως ἀφιέρωσῃ τὰς δυνάμεις καὶ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς εὐημερίας ἔθνους οὐκέτι εἰθισμένου νὰ ἐκτιμᾷ τὰ δῶρα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς πολιτικῆς τάξεως. Ἄλλ' ὁ ὑψηλὸς αὐτοῦ σκοπὸς χρησιμεύει αὐτῷ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν παρήγορος. Καίτοι δὲ πλεῖ-

στοὶ τῶν κατοίκων, τῶν ὑπουργῶν καὶ στρατιωτικῶν φέρονται αὐτῷ δυσμενῶς, ὅπως δὴ ποτε πάντοτε εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῆς γενικῆς ἀγάπης καὶ ὀφείλει τις νὰ ἐλπίζῃ ὅτι ἄπαται αἱ θυσίαι ἃς προσφέρει θέλουσι μεταγενεστέρως ἐκτιμηθῆ καὶ στεφανωθῆ καὶ τοὺς δὲν ἀνταμείβεται νῦν ὑπὸ τοῦ θρόνου. Ἡ συνδιάλεξις ἡμῶν διήρκεσε περὶ τὸ τέταρτον τῆς ὥρας περὶ τῆς χώρας ἣν διήλθομεν, κυρίως δὲ περὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ἀλφειοῦ καὶ τοῦ λοιμοκαθαροτηρίου. Ἡ πείρα τοῦ ἡμετέρου πρεσβευτοῦ ἐκμαθόντος ἐπισταμένως τὰς ἀνάγκας καὶ τὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος, ἀποδίδει εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ μεγίστην βαρύτητα ἐν τοῖς ἀνακτόροις καὶ ὁ βασιλεὺς κυρίως ἐκτιμᾷ τὰς συμβουλὰς αὐτοῦ.

Ἡ φιλόξενος οἰκία τοῦ πρεσβευτοῦ ἡμῶν, ἥς αἱ θύραι εἰσὶν ἀνοικταὶ εἰς ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας, εἶναι καθαρὰ ἀγαθοεργία οὐχὶ μόνον εἰς τοὺς ὀδοιπόρους ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς διαμένοντας ἐνταῦθα ἄνευ τοῦ ἀσύλου τούτου ἦθελον ἀναγκάζεσθαι ἀενάως νὰ ἐπισκέπτονται τὰ πανδοχεῖα ὅπως γευματίζωσι καὶ καταφεύγωσι εἰς τὰς αἰθούσας τῶν ξένων διπλωματῶν ὅπως διασκεδάζωσι. Ἡ εὐρύχωρος οἰκία⁶ ἐν ἣ διαμένει ὁ πρεσβευτὴς ἡμῶν κέκτηται ὠραίαν θέαν πρὸς τὸν ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς, πρὸς τὸν ἀποξηραθέντα σχεδὸν ποταμὸν Ἰλισσὸν καὶ πρὸς τὸν Ἰμμηττόν. Μετὰ τὸ γεῦμα ἅπαντες συναθροίζονται ἐπὶ τοῦ ἐξώσου ἔχοντες πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν κλασικὴν ταύτην εἰκόνα⁷ καπνίζουσι καὶ συνδιαλέγονται ἐπαφελούμενοι τῶν πρώτων δρασερῶν στιγμῶν τῆς ἐσπέρας. Δυστυχῶς αἱ στιγμαὶ αὗται συχνότατα δηλητηριάζονται ὑπὸ δυσαρέστων ἐντυπώσεων. Ἄγνωθ' ὅθεν οἱ Βαυαροὶ ἐξελέξαντο τὰ περιχώρα τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς πρὸς νεκροταφεῖον.⁷ Καθ' ἑκάστην σχεδὸν νύκτα ξένοι ἀφικνοῦνται συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ κράτους τῶν τυμπάνων, πολλαπλασιάζοντες τὴν ἤδη πολυάριθμον ὀμηγυρίαν τῶν νεκρῶν. Ἡ αἰτία τῆς τοιαύτης θνησιμότητος δέον ν' ἀποδοθῆ ἐν πρώτοις τῷ πυρετώδει κλίματι, κυρίως βλαβεροτάτῳ ἐν τῇ μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Πειραιῶς ὁδῷ, εἰς ἣν νῦν ἐργάζεται τὸ πλεῖστον τῶν Βαυαρῶν στρατιωτῶν.

Τὰς ἐσπέρας διερχόμεθα περιδιαβάζοντες μέχρι τῆς ἐξοχικῆς οἰκίας⁸ ἣν ὁ ἡμέτερος πρεσβευτὴς ἀνεγείρει πρὸς ὄφελος καὶ διασκέδασιν τῶν Ἀθηναίων, ἢ ἀκροῦμεθα τῆς στρατιωτικῆς μουσικῆς παικνιζούσης ἐν ὑπαίθρῳ. Ἐνταῦθα καὶ ἐν Ναυπλίῳ ἐκδίδονται δύο ἐφημερίδες Ἑλληνιστὶ καὶ Γαλλιστί⁹ ἀλλὰ μὴ ἐλπίζετε ὅτι δύνασθε νὰ ἐρανισθῆτε ἐξ αὐτῶν εἰδήσεις περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐν Ἑλλάδι πραγμάτων. θέλετε ἀπαντήσῃ ἐν ταῖς στήλαις αὐτῶν ἀπλῆν διαμάχην καὶ μίγμα θεωριῶν ὅλων ἀσυναρτήτων καὶ ἀναρροδιῶν τῷ συμφέροντι τοῦ ἔθνους.

Ἡμέραν τινὰ προσεκληθῆν νὰ γευματίσω παρὰ τῷ Καγκελλάριῳ Ἀρμανσπέργῃ ὅτε ἔδιδε γεῦμα τῷ ἡμετέρῳ πρεσβευτῇ καὶ εἰς τρεῖς Αὐστριακοὺς ἐλθόντας ἐπὶ τῆς φρεγάδος καὶ σκοπὸν ἔχοντας νὰ ἐπισκεφθῶσι τὴν Παλαιστίνην· ἦσαν δὲ ὁ στρατηγὸς Λέππελ, ὁ ποιητικῆ Σθούρτζενβερμε καὶ ὁ ποιητικῆ Λόβκοβιτς, ἀκόλουθοι τῆς ἐν Πετροπόλει Αὐστριακῆς Πρεσβείας. Οὐδὲν ἄξιον περιεργίας ἀπήντησα κατὰ τὸ γεῦμα· φαίνεται ὅμως ὅτι αἱ Ἀθηναί, ἔκπαλαι ὀνομασται διὰ τοὺς μαγεύρους αὐτῶν (περὶ οὗ ἀναφέρει ὁ Ἀριστοφάνης) θέλουσιν ἀποκτήσει τοὺς τεχνίτας τούτους πολλῶ ταχύτερον πάντων τῶν λοιπῶν. Μετὰ τὸ γεῦμα ἤλθε καὶ ὁ βασιλεὺς πολιτικὰ ἐνδεδυμένος καὶ παρέμεινε συνδιαλεγόμενος μετ' ἀπάντων ξένων τε καὶ οἰκείων.

Ἔσχον τὴν τιμὴν ὡσαύτως νὰ γευματίσω παρὰ τῇ Αὐτοῦ Μεγαλειότητι μετὰ τοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀφικομένου Πρεσβευτοῦ τῆς Πρωσίας Μάρτενς. Ἐκτὸς τῆς αὐλικῆς Θεραπείας συγκειμένης ἐξ Ἑλλήνων τε καὶ Βαυαρῶν παρεκάθητο καὶ τινες γηραιοὶ Ἑλληνες ὀπλαρχηγοί, ὁ Μαυρομιχάλης, ὁ Τζαβέλλας καὶ ἕτεροι, ὧν τὰ ὀνόματα δὲν δύναμαι νὰ ἐνθυμηθῶ, ἐκάθητο δὲ κομψοὶ ἅμα καὶ μεγαλοπρεπεῖς, ἀγαλλόμενοι οὕτως εἰπεῖν ἐπὶ τῇ χρυσούφαντῳ στολῇ αὐτῶν καὶ τῇ χιονολεύκῳ φουστανέλλῃ. Παρητήρησα ὅτι ὁ βασιλεὺς συνδιεγγετο μετ' αὐτῶν ἑλληνιστὶ μετ' ἱκανῆς εὐγεργεσίας καὶ ἐλευθερίας. Πολλάκις ὅμως τὰ παλληκάρια μὴ ἐννοοῦντα τὸν ἄνακτα αὐτῶν ἠρώτων ἀλλήλους «τί λέει; τί λέει; . . .»

Χθὲς ἑσπέρας ὁ καγκελλάριος εἶχε πολυπληθῆ ἑσπερίδα ὡς συνήθως ἔχει τοιαύτας δις τῆς ἑβδομάδος. Αἱ αἰθουσαι ἔγερμον κυριῶν καὶ κυριῶν. Ἐκ τῶν ἀνακτόρων¹⁰ μέχρι τῆς οἰκίας¹¹ τοῦ κόμιστος Ἀρμανσπέργου κατεσκευάσθη λεωφόρος ἀμαξητή, οὕτω δὲ ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης δὲν ἀναγκάζεται νὰ πορεύηται ἐκεῖ πεζὸς ὅπως τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων. Σχεδὸν ἅπαντα ἡ ὀμήγυρις συνίστατο ἐκ διπλωματῶν Βαυαρῶν καὶ Ἑλλήνων. Μεταξὺ τῶν τελευταίων διακρίνετο Νικηταρᾶς ὁ Τουρκοφάγος καὶ ἕτεροι γνωστοὶ ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Ἡ συστολή μετ' ἧς εἰσῆρχοντο εἰς τὴν αἶθουσαν εἶναι πασιφανὴς καὶ εὐεξήγητος. Καθ' ὅτι ἐμφανίζονται ἐν τῷ κύκλῳ σφαίρας ὅλως καινοφανοῦς αὐτοῖς, καὶ ἐκεῖνοι ἐπομένους οἵτινες δὲν εἶχον σχέσεις μετὰ τῶν ξένων ἔνεκεν ἐμπορίου ἢ ἐτέρων ὑποθέσεων δεικνύουσι δειλίαν ἐν γένει ἐν τοῖς τρόποις. Φρονῶ ὅτι οὗτοι ἀγνοοῦσιν πόσῃ ἢ ἐμφάνισις των περιποιεῖ τιμὴν εἰς τὴν κοινωνίαν εἰς ἣν φριτώσι. Ὠσαύτως λίαν περιεργον εἶναι νὰ διέλθῃ τις μίαν ἑσπερίδα παρὰ τῷ Ἑλληνι καγκελλάριῳ, ἔάν ἐπιθυμῇ νὰ λάβῃ μικρὰν τοῦλάχιστον ἰδέαν περὶ τῆς ποικιλίας τῆς ἐγχωρίου κοινωνίας.

Αἱ Ἀθηναί ἦσαν κατὰ τὸ φαινόμενον ἐπὶ Τουρκοκρατίας πόλις ὅλως ἀτακτος· ἅπανσαι αἱ παλαιαὶ ὁδοὶ εἶναι σκολιαὶ καὶ ἀνευ οὐδεμιᾶς συμμετρίας. Εἶναι ὅμως δροσεραὶ καὶ αἱ κατοικίαι εὐθηναί. Δυστυχῶς παρὰ τῶν Βαυαρῶν ἐγένετο ἤδη εὐρὺ σχέδιον ὁδῶν καὶ πλατειῶν κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ Βερολίνου· ἐάν δὲ ἐκτελεσῶσιν αὐτὸ ὁ ἥλιος ἀπολύτως θὰ κατακαύσῃ τοὺς κατοίκους καὶ καθ' οἶκον καὶ καθ' ὁδόν.¹² Μένει ὅμως εἰσέτι μία ἐλπίς· τὰ κτίρια καὶ ἐν γένει ἅπανσαι αἱ ἐργασίαι τιμῶνται ἀκριβᾶ, ἢ δὲ κυβέρνησις ἀμοιρεῖ χρημάτων. Οἱ δὲ κάτοικοι ἀνεγείρουσι τὰς οἰκίας αὐτῶν οὕτως ὥστε ἐντὸς δέκα ἢ δεκαπέντε ἐτῶν θέλουσιν ἀνυπερβέτως καταρρεύσει. Τὰ κεφάλαια εἶναι τόσον σπάνια ὥστε ἀδυνατεῖ τις νὰ εὕρῃ ἄλλως ἢ ἐπὶ τοῖς ὑπερόγκοις τόκοις 20 ἢ 30 ὄγ. Τούτου ἔνεκεν ὁ βουλόμενος ν' ἀνεγείρῃ οἶκον σπανίως ἔχει τοὺς ἀναγκαιοῦντας πόρους ὅπως μεταχειρισθῇ λίθους· ἀναγκάζεται δὲ ν' ἀνεγείρῃ τοίχους ἐκ διαφόρων λίθων ἐστοιβασμένων σωρηδόν. Τὰ οἰκοδομήματα ταῦτα κατὰ τι ὑπερέχουσι τῶν ἐν Μικρᾷ Ῥωσίᾳ ἡμετέρων καλυβῶν, θὰ ἀνθῆξωσι δὲ ἐπὶ πολὺ. Ἀλλ' ἀφ' οὗ πέποται αἱ οἰκίαι αὗται νὰ κατεδαφισθῶσι ταχέως, τούτου ἔνεκα καὶ οἰκοδομοῦνται αὗται ταχέως. Ἀφ' οὗτου δ' εὐρίσκουμαι ἐνταῦθα ἀνεγείρονται νέοι τοῖχοι πανταχόθεν.

Οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ ῥωσικοῦ βρῖκιου Θεμιστοκλῆς μὲ προσεκάλεσαν νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ βρῖκιον, σταθμεῦον ἐν τῷ λιμένι Πειραιῶς· πρὸς τοῦτο ἀπῆλθον ἔφιππος μέχρι τῆς πόλεως καὶ εἶδον καθ' ὁδόν ἐρείπια τινὰ τῶν ἀρχαίων μακρῶν τειχῶν, ἅτινα συνήθουν τὴν πόλιν μετὰ τοῦ λιμένος, ἀλλὰ κατὰ τὴν δοθεῖσάν μοι συμβουλὴν δὲν παρέμεινα πολλὴν ὥραν καθ' ὅτι τὸ κλίμα εἶναι λίαν νοσῶδες.

Οἱ Βαυαροὶ στρατιῶται εἰσιν ἐνησχολημένοι νῦν εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν λεωφόρων καὶ θνήσκουσιν ὡς αἱ μῦται· ἡ λέμβος ἀνέμενον ἡμᾶς παρὰ τῇ προκυμαίᾳ. Ἐπλόμεν δὲ πρὸς τὸ βρῖκιον βλέποντες μακρόθεν τὰς ναυτικὰς μοίρας, τὴν Αὐστριακὴν ὑπὸ τὴν ναυαρχίαν τοῦ Δανδόλου καὶ τὴν Γαλλικὴν ἣν πρὸ ὀλίγου εἶχον ἀπαντήσει ἐν Ναυπλίῳ. Ῥωσικὰ πλοῖα ὑπῆρχον νῦν ἐνταῦθα μόνον δύο· ἡ κορβέττα Ἰσιγέρεια καὶ τὸ βρῖκιον Θεμιστοκλῆς. Ἐν βρῖκιον καὶ μία κανονιοφόρος ἀπετέλουν ἅπαντα τὸν ἐν Πειραιεῖ Ἑλληνικὸν στόλον. Μέχρι τοῦδε φαίνονται τὰ ἔγνη τῶν ὠραίων μνημείων ἅτινα ἐκαλλώπιζον τὸν πάλαι Πειραιᾶ, νῦν δὲ μᾶλλον πάντων ἐπισύρουσι τὴν προσοχὴν τὰ νέα λίθινα καταστήματα ἀνεγερθέντα ὑπὸ τοῦ Ἰταλοῦ ἐργολάβου Φεράλδη.

Εἰς Ἀθήνας ἐπιστρέψαμεν πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Περιεπατοῦμεν μετὰ τοῦ πρώτου γραμματέως τῆς Ῥωσικῆς Πρεσβείας, ὅτε εἶδον

μακρόθεν μακράν σειράν Ἑλλήνων βαδίζόντων ὁ εἰς μετὰ τὸν ἕτερον. Δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐνοήσω διατὶ ἐβάδιζον οὕτω πῶς, ἀλλὰ ταχέως ὁ πρῶτος ἐξ αὐτῶν γέρων φέρων τὴν ἑλληνικὴν ἐθνικὴν στολήν, ἔχων τὴν κόμην πολιάν, ῥίνα κυρτὴν ὠραιότατην καὶ ζωρούς ὀφθαλμούς ἐπλησίασε τὸν συνοδοιπόρον μου καὶ ἠσπάσατο αὐτόν. Μετὰ ταῦτα ἠρώτησεν αὐτὸν ἑλληνιστὶ περὶ τῆς ὑγείας αὐτοῦ καὶ τῷ εἶπε μειδιῶν «ἠσπάσθης δωδεκάμηνον βρέφος.» Ἦτο δὲ οὗτος ὁ ἔνδοξος Κολοκοτρώνης, ὅστις ὑπεμείνησεν ἡμᾶς διὰ τοῦ χαριεντισμοῦ τούτου ὅτι πρὸ ἑνὸς ἔτους ἦτο καταδεδικασμένος εἰς θάνατον καὶ ἔλαβεν ἀμνηστίαν, ἔκτοτε δὲ ἐπομένως ἤρξατο ζῶν ἐκ νέου. Ἡκολούθει αὐτὸν Νικηταρᾶς ὁ Τουρκοφάγος καὶ οἱ λοιποὶ αὐτοῦ ὄπαδοί, θριαμβεύοντες μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐκ τῆς εἰρκτικῆς ἀπελευθερώσεως αὐτοῦ καὶ δεικνύοντες αὐτῷ τὴν πόλιν τοσοῦτον ἀλλοιωθεῖσαν μετὰ τὴν ἐξ αὐτῆς ἀπέλασιν τῶν Τούρκων.

1. Ἐν τῷ ῥωσικῷ πρωτοτύπῳ εἶνε γερμανιστὶ γεγραμμένον τὸ ὄνομα τῆς Ὁδοῦ Ἑρμοῦ, *Hermes Strasse*.

2. Τὸ Βαυαρικὸν Καφενεῖον, τὸ μόνον ἐν Ἀθῆναις, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἄνετον καὶ εὐχάριστον συνευκτηρίον, τὸ μόνον comfortable, ὡς θὰ ἔλεγον Ἄγγλος, ἔκειτο παρὰ τὴν Ἀγίαν Τριάδα, ἐπὶ τῆς Ἱερᾶς Ὁδοῦ, συνεχομένης τότε μετὰ τῆς ἐρμαϊκῆς, διὰ καὶ ὁ Ῥώσος περιηγητὴς τίθησι τοῦτο κατὰ τὴν ὁδὸν Ἑρμοῦ. Ὡς ἐκ τῆς ὀνομασίας δὴλον, συνετήρουν αὐτὸ οἱ τότε ἐν Ἀθῆναις Βαυαροί, στρατιωτικοὶ τε καὶ μὴ, καὶ πάντες ἐν γένει οἱ Γερμανοί· οὐκ ὀλίγοι δὲ ὅμως καὶ οἱ εἰς αὐτὸ φοιτῶντες Ἕλληνες. Ἦτο δὲ τὸ Βαυαρικὸν Καφενεῖον ἢ τὸ *Grüner Baum*, ὃ ἐστὶ Πράσινον δένδρον, ὡς ἐπὶ τὸ ποιητικώτερον ἐκάλλουν αὐτὸ οἱ ἰδρύσαντες—, λέσχη μᾶλλον ἢ καφενεῖον. Καὶ τῷ ὄντι ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ μικρὸν ἀναγνωστήριον, ἀξιόλογον ἐστιατόριον κρῦνον φαγητῶν, ἐξετελοῦντο μουσικαὶ συναυλίαι, ἐξήγοντο λαχεῖα διαφόρων ἀντικειμένων, ὡς τὰ ἐν τοῖς θεάτροις δι' ὧν ἐνίοτε λήγει ἡ παράστασις· ἐν δὲ τῷ κήπῳ, ἔνθα καὶ χοροὶ ἐγίνοντο ἢ μᾶλλον ἠτοσχευεδιάζοντο, ἔπαιζον οἱ θαμισταὶ τὸ γνωστὸν σφαιροπαίγιον *Kegel Bahn*. Τὸ Πράσινον δένδρον ἐτίμησε καὶ ὁ ἀείμνηστος βασιλεὺς Ὀθων, εἰκοσάτης τότε ὢν, ὡς ἐνθυμῶνται πλεῖστοι ἐν Ἀθῆναις, ἰδόντες αὐτὸν πλέον ἢ ἀπαξ εἰς τὸ *Kegel Bahn* γυμναζόμενον. Τοιοῦτον δὲ ὁ πόλεμος ἐρεπιπύνα εἶχε καταστήσει τὰς Ἀθῆνας καὶ τοιαύτη ἡ τῶν οἰκημάτων σπάνις, ὥστε ὁ ταπεινὸς οἰκίσκος, ὁ μόλις ἐκ τριῶν μικρῶν χωρισμάτων καὶ μαγειρείου ἀπαρτιζόμενος, ὁ φιλοξενῶν τὴν σιγῆλὴν τῶν Γερμανῶν καὶ τὴν καλόεσαν τῶν Ἑλλήνων ἐθυμίαν, ἔθεωρετο ὡς πολυτελεὲς οἰκοδόμημα. Ὁ φαίδρος ἐκείνος οἰκίσκος, ἔνθα ποταμῆδὸν ἔρρευσε ὁ ἀφρώδης ζυθος, καὶ ἔνθα ἀντήχησαν τὸ πρῶτον ἐν Ἀθῆναις αἱ μαγευτικαὶ τοῦ Μόζαρτ καὶ τοῦ Ῥοσσίνι μελωδίαι, μεθ' ὧν συνεζευγνύετο μακρόθεν ἡ φωνὴ τοῦ Ἑλληνος φουτανελάφορου ἐκεῖ που πρὸς τὸ Χασσεκὴ περιδιαβάζοντας ἐπὶ γῆς τέλος ἐλευθερίας καὶ ψάλλοντος ἀφώδως Ὡλυγηρὸν καὶ κοπτερὸν σπαθίμου, σώζεται καὶ νῦν, καὶ εἶνε ὡς τότε καφενεῖον ἐξοχικόν. Εὐκόλως δὲ ὁ παροδίτης ἀναγνωρίζει αὐτὸ μετὰ τοὺς πρώτους τῆς ὁδοῦ οἰκίσκους ἐκ τῶν πρὸς τὰ δεξιὰ αὐτοῦ πρᾶσινοπῶν ξυλίων κικχλίδων, αἵτινες φράσσουσι παρημελημένον κήπον παντα-

χόθεν καταρρέοντα, οὕτως τὰ φθισίοντα δένδρα ἐκχουσί τε τὸ πένθιμον, ὅτι εἰ ἔκλειον τὴν ὀσημέραι ἐκλείπουσαν αὐτῶν ζώην. Τὸ σημερινὸν καφενεῖον, ἐν καταστάσει νεο-ἀρχαϊότητος περιελθὸν, οὐδὲν τοῦ ἀρχαίου κλέους διέσωσεν, εἰμὴ τὸ ὄνομα τὸ Πράσινον δένδρον, γεγραμμένον διὰ πασίῳν χαρακτήρων παρὰ τὴν εἰσοδὸν πέριξ πρασίνης γελαιογραφίας δένδρου. Ἀλλὰ φεῦ! ὄνομα τε καὶ εἰκὼν πρὸ ἑνιαυτοῦ ἀπεσβέσθησαν. *Sic transit gloria mundi*.

3. Πρεσβευτὴς τῆς Ῥωσίας ἦτο τότε ὁ Κατακάξης.

4. Ἐνοεῖ τὸ γαλλιστὶ ἐκδεδωμένον τὸ 1835 γνωστὸν τοῦ Πιτάκη σύγγραμμα *L'Antienne Athènes*.

5. Τὸ ξενοδοχεῖον τοῦτο ἦτο ἐν τῇ νῦν οἰκίᾳ Ὀριγῶνη ἀπέναντι τοῦ Κακουργιοδικείου, διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ τότε ἱταλοῦ Κατάλη. Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶνε ὅτι ἡ συρροὴ τῶν προσερχομένων τῷ τοιαύτῳ, ὥστε ἔξω τῆς ὕρας ἐσχηματίζετο τὸ δὴ λεγόμενον ὀρᾶ. Οὐδόλως δὲ παράδοξον, διότι περὶ τὰς πεντεκαίδεκα χιλιάδας ψυχῶν ἦλθον εἰς Ἀθῆνας μετὰ τὴν τοῦ βασιλεῦς Ὀθωνος ἐκ Ναυπλίου ἄφιξιν. Πλὴν δὲ τοῦ ἱταλικοῦ τούτου ξενοδοχείου ὑπῆρχε καὶ γαλλικὸν ἐστιατόριον (*Restaurant*) κατὰ τὴν συνοικίαν τῆς Πλάκας, παρὰ τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Ῥάδου.

6. Ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ῥωσίας κατῴκει ἐν τῇ κατὰ τὴν Πλάκαν μεγάλῃ οἰκίᾳ Παπαρρηγοπούλου. Ἐπειδὴ δὲ τότε δὲν ὑπῆρχον πέριξ ἄλλαι οἰκίαι, ἐφαίνετο ἐκείθεν καὶ τὸ Ὀλυμπιεῖον καὶ ὁ Ἰλισσὸς καὶ ὁ Ὑμηττός.

7. Τὸ γερμανικὸν νεκροταφεῖον ἦτο παρὰ τὴν Καλλιρρόην ἔνθα τὸ ἐκκλησιεῖον τῆς Ἀγίας Φωτεινῆς.

8. Ἡ ἐξοχικὴ οἰκία τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Ῥωσίας ἦτο αὐτῇ ἐκείνῃ ἢ ἔχει σήμερον ὁ κ. Ρικάκης ἐν Ἀμπελοκήποις.

9. Ἐν Ἀθῆναις μὲν ἐξεδίδοντο τῷ 1834—1838 ὁ Σωτῆρ *Sauveur* ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ, καὶ ἡ Ἀθῆνᾶ τῷ 1832—1861. Ἐν δὲ Ναυπλίῳ Νομικὴ Ἐφημερίς.

Τῶν ἐφημερίδων τούτων πλήρη σώματα ὑπάρχουσιν ἐν τῇ περιεκτικωτάτῃ Βιβλιοθήκῃ τῆς Βουλῆς, ὀσημέραι πλουτιζομένη τῇ ἐπιμελείᾳ καὶ τῷ ζήλῳ τοῦ ἀκαμάτου Ἐφόρου αὐτῆς κ. Τιμολέοντος Φιλήμονος, ὅστις συνεχίσας τὸ ἔργον τοῦ ἀειμνήστου Γεωργίου Τερτσέτου προήγαγεν αὐτὸ τεραστίως.

10. Τὸ πρῶτον ἀνάκτορον τοῦ Ὀθωνος ἔκειτο ἔνθα νῦν τὸ Βουλευτήριον. Εἶχε δὲ κατασκευασθῆ μεγάλη ἐπιμήκης αἴθουσα φυλὴν, ἔχουσα ἀντὶ ὀροφῆς οὐρανὸν ἐξ ὑφάσματος ἐρυθροῦ πολυπύχου ἐν εἰδεί σιαδέως, ἐν ἧ ἐτελοῦντο οἱ χοροὶ. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς νυμφεθεὶς τῷ 1837 μετεκομίσθη εἰς τὴν οἰκίαν ἔνθα νῦν ἡ Διεύθυνσις τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας Ἀθηνῶν καὶ Παιραιῶς, ἧτις διὰ τοῦτο καὶ μέχρι τοῦ νῦν παλαιὸ πάλαι ὑπὸ τῶν ἀπλουστέρων ὀνομάζεται. Τὸ δὲ ἐγκαταλειφθὲν ἀνάκτορον ἐχρησίμευσεν ὡς κατάστημα τῆς Ἑθνικῆς τοῦ 1843 Συνελεύσεως, ἧτις συνέταξε τὸ Σύνταγμα, καὶ μετὰ ταῦτα ὡς Βουλευτήριον, ὅπερ πυρποληθὲν ἔπειτα, παρέμεινεν ἐν τῇ μνήμῃ τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τὸ ὄνομα *Καὺμένη Βουλῆ*.

11. Ὁ κόμης Ἀρμανσπεργ κατῴκει ἐν ταῖς δύο συνηγομέναις οἰκίαις τοῦ Δ. Βλαχούτση, νῦν δὲ τοῦ Κ. Σηλιωτάκη, ἧτις ἐν τῷ παλαιῷ Πολυτεχνεῖῳ. Ἐν δὲ τῷ ἀπέναντι αὐτῶν οἰκοδομηματι ἔνθα σήμερον τὸ Ὡδεῖον ἦσαν τὰ γραφεῖα τῆς Ἀντιβασιλείας.

12. Ταῦτα περὶ τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως λέγει καὶ ὁ Σουρμελῆς ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῶν Ἀθηνῶν, σελ. 305. Ἐπειδὴ ἡ πόλις εἶχε κατασταθῆ ὅλην ἐρείπιον διὰ τὰ περιστατικὰ τοῦ πολέμου, ἦτον ἐπάναγκες νὰ διαγραφῆ ἐξ ἀπαρχῆς εἰς νέον σχέδιον ὁ σχηματισμὸς αὐτῆς πρὸς τὸ καταλληλότερον τῆς θέσεως μέρος· καὶ ἔνεκα τούτου οἱ ἀρχιτέκτονες Σιαουβέρ καὶ Κλεάνθης ἐπεχειρήσαν οἱ πρῶτοι τὸ ἔργον τῆς σχεδιάσεως. Ἐ-

πομένους ὁ βασιλικὸς τῆς Βαυαρίας ἀρχιτέκτων Κλαίνας μετερρῦθμισε παραλλάξας τὸ σχέδιον· καὶ τέλος ἡ πόλις ἀνωκοδομήθη μὲ κακόμορφον καὶ ἄχαριν σχηματισμὸν.»

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΔΑΚΤΥΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΔΟΣ

Παντὸς τόπου αἱ γυναῖκες ἔχουσι παροιμίαν τινὰ τοιαύτης περιόπου ἐννοίας, ὅτι δῆλα δὴ ἂν δὲν ὑποφέρῃς δὲν γίνεσαι εὐμορφος. Ἡ φιλαρέσκεια ὑποβάλλει ἀληθῶς τὰς γυναῖκας εἰς βρασάνους ποικιλωτάτας κατὰ τὸν συρμὸν τῆς ἡμέρας ἢ τοῦ τόπου ἐν ᾧ διατρίβουσι καὶ οὐχ ἦττον φρικώδεις ἐν τῇ πεπολιτισμένη Εὐρώπῃ ἢ ἐν τῇ Νέᾳ Καληδονίᾳ.

Καὶ ναὶ μὲν οἱ Μαῦροι συμπιέζουσι μεταξὺ δύο σανίδων τὰς ῥίνας καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν τέκνων των, ἀλλ' ἀγνοοῦσιν ὅμως τὴν χρῆσιν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὴν κατάχρησιν τοῦ στηθοδέσμου ἢ τοῦ ξενοφώνου κορσέ, τοῦ βρασανιστηρίου τούτου ὄργανου, ὅπερ μόνος ὁ ἄβρὸς καὶ καλωπιστὴς πολιτισμὸς κατέρωθως νὰ ἐπινοήσῃ.

Πανταχοῦ εἶνε ἐν χρῆσει τὸ ἔθιμον τοῦ νὰ διατρυπῶνται τὰ ἴδια. Καὶ παρ' ἡμῖν μὲν αἱ γυναῖκες κατακαίουσι τὴν κόμην αὐτῶν θέλουσαι νὰ τὴν βοστρυχίσωσιν, αἱ δὲ κινεῖζαι ἀποσπῶσιν ἀπὸ τῶν κροτάφων τὰς τρίχας οὕτως ὥστε θακρούουσι ὑπὸ τῶν πόνων.

Οἱ δὲ Ὀθωμανοὶ παχύνουσι τὰς γυναϊκάς των ὡς τὰς νύσσας, μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς ὅτι ἡ μὲν νήσσα ἀκουσίως παχύνεται, αἱ δὲ γυναῖκες βλέπουσι τὸ σῶμά των παχυνόμενον ἐκουσίως καὶ μετὰ χαρᾶς.

Ἐὰν δὲ ποτε γείνη τοῦ συρμοῦ καὶ ἡ ἰσχύτης, θὰ ἴδωμεν πάσας ἀνεξαιρέτως τὰς γυναῖκας ὄξοποτούσας, τουτέστι πινούσας ὄξος κτλ.

Μέχρι τοῦδε αἱ κινεῖζαι ἐξείχον ἀναντιρρήτως κατὰ τὴν τέχνην τοῦ στρεβλόνειν τοὺς πόδας. Ἄλλ' ἰδοὺ ὅτι σήμερον ἡ ὑπεροχὴ αὐτῶν ἐξαφανίζεται ἐὰν πιστεῦσωμεν τὴν ἐπομένην εἰδησιν, ἣν ἀνέγνωμεν ἐν τινὶ ἀμερικανικῇ ἐφημερίδι (Philadelphia Times):

«Χειρουργὸς τις τῆς ἡμετέρας πόλεως εἰσήγαγε νεωτερισμὸν τινὰ ὃν μανιωδῶς ἐνεκοιλώθησαν πᾶσαι αἱ κυραὶ καὶ δι' οὗ θὰ εὕρῃ τὰ ἀγαθὰ τῆς ζωῆς του. Πρόκειται δὲ περὶ χειρουργικῆς τινος ἐγχειρίσεως. Αἱ πενσυλβαναὶ φιλάρεσκοι ἐπιθυμοῦσαι διὰ παντὸς τρόπου νὰ ἔχωσι τοὺς μικροτάτους πόδας μεταξὺ τῶν Ἀμερικανίδων, ἀποκόπτουσι τὸν μικρὸν δάκτυλον τῶν ποδῶν του· διὰ τῆς ἐγχειρίσεως δὲ ταύτης, ἐκτελουμένης ἀνωδύνως τῇ βοήθειᾳ τοῦ χλωροφορμίου, οἱ πόδες γίνονται λεπτότατοι. Οἱ Ἀθηναῖοι οἱ τοῦ καλοῦ σχήματος ἐρασταὶ οὐδὲ ὅλως ἤθελον φαντασθῆ τὸν ἄχαριν τοῦτον ἀκρωτηριασμὸν.»

Δὲν εἶνε φρικώδης ἡ ἐπίνοια τοῦ χειρουργοῦ τούτου; Πόσον δὲ εἶνε δικαία ἡ τελευταία σκέ-

ψις τοῦ συντάκτου τῆς ἀμερικανικῆς ἐφημερίδος λέγοντος:

«Οἱ Ἀθηναῖοι οἱ τοῦ καλοῦ σχήματος ἐρασταὶ οὐδέποτε ἤθελον φαντασθῆ τὸν ἀκρωτηριασμὸν τοῦτον!»

Καὶ ὄντως οὐδέποτε ὁ Ἡρόστρατος πυρπολῶν τὸν ἐν Ἐρέσῳ ναόν, οὐδέποτε οἱ Βανδῆλοι διαρπάζοντες καὶ συλοῦντες τὰ ἄριστα τῆς τέχνης προϊόντα, οὐδέποτε ὁ Τοῦρκος πυρπολῶν τῆς Ἀλεξανδρείας τὴν βιβλιοθήκην, οὐδέποτε, λέγομεν, διέπραξαν τοιαύτην ἱεροσυλίαν παραβαλλομένην πρὸς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος, ἥτις ἀπαθῶς καὶ μετ' ἀδιαφορίας παραμορφώνει τὸ ἔργον τοῦ Δημιουργοῦ θέλουσα δῆθεν νὰ το διορθώσῃ.

Καὶ ὁ χειρουργὸς οὗτος εὕρισκει πελάτιδας! Καὶ λογικὰ πλάσματα παραδίδουσι τοὺς πόδας των εἰς ἄνθρωπον ὅστις καὶ ἀλλαντοπώλης ἐὰν ὀνομασθῆ εἶνε πολὺ δι' αὐτόν.

Ἄ! ἤθελομεν ἀηδιάσει καὶ βδελυγθῆ διὰ παντὸς καὶ τὴν φιλαρέσκειαν καὶ τὰς ἐγχειρίσεις ἃς ἐνεκεν αὐτῆς μετὰ χαρᾶς ὑφίστανται αἱ γυναῖκες, ἐὰν μὴ ἡ γενναιοῦτης μεθ' ἧς ὑπομένουσι τὸν ἀκρωτηριασμὸν τοῦ ποδός των ἐνέβαλλεν εἰς ἡμᾶς ἐλπίδα τινὰ, τὴν ἐξῆς: Μήπως δῆλα δὴ ἡ εἰδησις τῆς ἀμερικανικῆς ἐφημερίδος εἶνε ἐκ τῶν ψευδῶν ἐκείνων τῶν γονδρουειδεστάτων, ἅτινα συχνάκις ἔρχονται ἐξ Ἀμερικῆς; * *

Γινῶμαι καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δουκὸς

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωχιοῦ.]

69.

Ἐὰν ὑπάρχη καθαρὸς τις καὶ ἀπὸ παντὸς ἄλλου ἡμῶν πάθους ἀμικτος ἔρωσ, εἶναι ὁ ἔρωσ, ὁ ἐν τῷ βᾶθει τῆς καρδίας ἡμῶν κεκρυμμένος καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς ἄγνωστος.

70.

Δὲν ὑπάρχει μορφῆς σχῆμα δυνάμενον ν' ἀποκρύψῃ ἐπὶ χρόνον μακρὸν ἔρωτα ὑπάρχοντα, ἢ νὰ ὑποκριθῆ ἔρωτα μὴ ὑπάρχοντα.

71.

Νεκρωθέντος τοῦ ἔρωτος, οἱ ἐρασταὶ αἰσχύνονται, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ἡγάπησάν ποτε ἀλλήλους.

72.

Ἐὰν κατὰ τὰ πλεῖστα αὐτοῦ ἀποτελέσματα ὁ ἔρωσ κριθῆ, τοῦ μίσους μᾶλλον ἢ τῆς φιλίας συγγενῆς καταφαίνεται.

73.

Ἐπάρχουσι γυναῖκες ὅλως ἀγναί, ἀλλὰ σπανίως εὕρισκεται γυνὴ τῶν ἐρωτικῶν πρωτόπειρος.

Ἐν Πορτογαλίᾳ οἱ γονεῖς τῶν παιδίων, ἅτινα δὲν γνωρίζουσι ν' ἀναγινώσκωσι κατὰ τὸ 15 ἔτος τῆς ἡλικίας των, ἀπόλλυσι τὰ πολιτικὰ των δικαίωματα.